

wide range of art institutions – institutions engaged in demonstration, preservation (restoration), sale of works of art, as well as educational and research activities. They are various museums, galleries, centers of the contemporary art.

The article examines the historical path of formation and transformation of art institutions from the Alexandrian Museum of Ancient Greece to the museums of the Enlightenment, from the postwar «institutional boom» in the twentieth century to the present day. Also it notes the main characteristics of the museum and gallery, their common and distinctive features, explores their functions.

Key words: art institution, museum, gallery, exhibition, curator.

UDC 7:069

INSTITUTIONS IN ART: WORLD EXPERIENCE

Luhovska Anna – PhD student

National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv

The purpose of the article is to identify the features of the formation of art infrastructure in the dimension of world artistic experience.

Research methodology. Both Ukrainian and foreign publications on the subject have been reviewed, it helped to obtain the most objective definitions of art institutions, their types and distinguishing features.

Results. It has been found out, that it is the art institutions, which create such a big demand for art in the world today. They work in different directions, developing and promoting art both locally and internationally. Artists without existing infrastructure would not be able to create such large-scale exhibitions, to realize such spectacular projects. The institutions have become the tool and platform of communication that support artists on the one hand and create exhibitions that are an interesting narrative, dialogue with the public – on the other. Finally, they are the powerful means of influencing culture and global artistic trends, which only at first glance arise by themselves, but in fact are formed by a professional community, which mainly represents specific institutions.

Novelty. An attempt is made to show the significance of the historical transformation of art institutions by collecting, systematizing and analyzing existing information.

The practical significance. The presented results of the research are the initial link in determining the characteristics of those institutions that shape culture today. The data obtained as a result of the study will be useful for those who want to understand how the art market works today, who and what influences the artistic process.

Key words: art institution, museum, gallery, exhibition, curator.

Надійшла до редакції 19.09.2020 р.

УДК 077:008-028.26] (045)

ГІБРИДНЕ ПОХОДЖЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ПРИРОДИ ВІДЕОХОСТИНГУ ЯК НОВОЇ ЖАНРОФОРМИ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Мусієнко Ольга Вячеславівна – аспірантка, факультет культурології,

Харківська державна академія культури, м. Харків

<http://orcid.org/0000-0002-9562-2165>

[DOI.org/10.35619/ucpmk.v34i34.326](https://doi.org/10.35619/ucpmk.v34i34.326)

Helga4bright@gmail.com

Розглянуто нову жанроформу аудіовізуальної культури – відеохостинг, яка стала важливим поштовхом до трансформації сучасної морфологічної системи аудіовізуального мистецтва. Проаналізовано особливості гібридного походження художньої природи відеохостингу як нової жанроформи аудіовізуальної культури та художні особливості у YouTube та Instagram творах. Встановлено, що гібридизація відеохостингу, як нової жанроформи аудіовізуальної культури, відбулася за рахунок одночасного поєднання традиційних телевізійних жанрів із сучасними жанрами, що поширились в інтернет-просторі за першу третину ХХІ ст. Проведене дослідження вказує на появу новітньої естетики, що поєднує риси традиційного твору аудіовізуального мистецтва та сучасної комп'ютерної технології.

Ключові слова: аудіовізуальне мистецтво, аудіовізуальна культура, жанроформа, відеохостинг, Інтернет, YouTube, Instagram, гібридне походження.

Постановка проблеми. Сучасні зміни в аудіовізуальній культурі віддзеркалюються на кожній її складовій, враховуючи і морфологію. Видові, жанрові та формотворчі новітні утворення, що існують як в аудіовізуальному, так і у віртуальному середовищах, є елементами побудови новітніх морфологічних ланок аудіовізуального мистецтва. Серед зазначених новітніх утворень все більш розповсюдженими стають відеохостинги. Дослідження її генези та морфології є актуальною мистецтвознавчою проблемою у вітчизняному науковому дискурсі. Таким чином, предметом статті є гібридна природа відеохостингу як нової жанроформи аудіовізуальної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою дослідження є аналіз творів відеохостингів YouTube та Instagram. Зазначимо, що незважаючи на зростаючу популярність відеохостингу, у мистецтвознавчій науковій літературі відсутня рефлексія щодо цієї жанроформи. Між тим, наукові розробки у суміжних із зазначеною проблемою темах, можна поділити на праці технологічного, соціологічного та культурологічного напрямів. Прикладом цього є роботи О. Кастельяно (Orge Castellano) «Instagram: Beware of The Toxic Culture Behind It» (укр. Інстаграм: остерігайтеся його токсичної культури) [8], К. Фратті (Karen Fratti) «Has YouTube culture become dangerously toxic?» (укр. Чи стала культура YouTube небезпечною?) [6], онлайн-ресурсу Media Theory and Digital Culture (укр. Теорія медіа та цифрова культура) [4], лекції К. Андерсона «How web video powers global innovation» (укр. Як веб-відео сприяє глобальній інновації) [3], наукові праці А. та З. Алфьорових [1, 2] та ін.

Культурологічні та соціологічні дослідження зазначеної проблеми свідчать про те, що відеохостинг можна розглядати як соціальні та культурні практики, за допомогою яких користувачі взаємодіє з новими засобами отримання та сприйняття інформації щодо творчості автора. Втім, аналіз історіографії проблеми вказує на те, що в науковому дискурсі практично відсутній мистецтвознавчі дослідження відеохостингу та творів цієї морфології.

Наявність такої лакуни стала поштовхом для автора цієї статті провести мистецтвознавче дослідження щодо гібридного походження художньої природи відеохостингу як нової жанроформи аудіовізуальної культури.

Мета статті – виявлення гібридної природи відеохостингу як новітньої жанроформи сучасної аудіовізуальної культури.

Використані методи мистецтвознавчого аналізу, а саме метод морфологічного аналізу та метод аналізу художньої форми, за допомогою яких досліджується процес морфологічної гібридизації, як на рівні жанрового та формоутворення, так і на рівні використання засобів художньої виразності новітньої жанроформи – відеохостингу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різноманітність прояву власної творчості у віртуальному просторі відеохостингу відповідає багатогранності людської діяльності. Трансформація екранного твору як художньої форми аудіовізуального походження свідчить про формування новітньої морфологічної одиниці аудіовізуальної культури – відеохостингу. Однією з головних особливостей цієї жанроформи є її генетична гібридність.

Особливості зазначеної гібридності відеохостингу досліджуються в статті на прикладі аудіовізуальних творів YouTube та Instagram.

Художньо-естетична природа YouTube як новітнього відеохостингу є відображенням сучасної культури суспільства. Завдяки технологічній глобалізації та доступності цей відеохостинг має ознаки як жанру (морфологічної одиниці, основою якої є певна структура оповідності), так і особливої художньої форми, генеза якої є аудіовізуальним. Таким чином, таке поєднання жанрової та формотворчої морфології, робить відеохостинг гібридним визначально. Окрім цього, формування такої гібридної морфологічної одиниці аудіовізуального походження доповнюється новою морфологічною рисою: відеохостинг одночасно є жанром, художньою формою (тобто аудіовізуальним твором нового ґатунку та інтернет платформою розповсюдження таких творів). Ця програмна гібридизація не поєднувального робить відеохостинг винятково цікавим предметом дослідження мистецтвознавців. Ця жанроформа на сьогодні має вплив не лише на віртуальний, а й на аудіовізуальний простір.

На рівні художньої форми, гібридною особливістю YouTube-творів є їх відмінність від традиційної телевізійної художньої форми з її колективним авторством. Такий інтернет-твір формує особистісну форму авторства, але відмінну від Авторства нової доби, або доби ХХ ст. Автор інтернет-твору (блогер) є теж своєрідним гібридом: він одночасно поєднує функції драматурга-сценариста вчашної історії, режисера, оператора та монтажера. Таким чином, традиційна система телевізійного колективного авторства замінюється автором-функціональним гібридом, чие вміння формування особистісної драматургії доповнюється володінням аудіовізуальними та комп'ютерними технологіями.

Прикладом цього є твори найуспішнішого автору європейського та світового You Tube шведа Ф. Чельберга (швед. Felix Kjellberg) під псевдонімом PewDiePie. Наразі, він є найбільш поширеним влогером You Tube за кількістю глядачів та переглядів (за даними You Tube на лютий 2020 р. понад 100 мільйонів послідовників [9]). Над своїми творами блогер працює самостійно починаючи від задуму і закінчуючи стадією поствиробництва.

Важливим аспектом гібридності відеохостингу є поєднання традиційних для телебачення жанрів (нарис-портрет, нарис, репортаж, тощо) з інноваційними, народженими інтернетом. До останніх можна віднести жанроформу Lets Play (з англ. «давай зіграємо») – а саме, коментування процесу під час комп'ютерної гри. Зазначимо, що Lets Play розповсюджений лише у віртуальному просторі та є

результатом поєднання розважального та інформаційного жанрів традиційної екранної культури. Нова жанроформа трансформує мистецькі смисли, що були закладені у жанр комп'ютерної гри та створює гібрид традиційного аналітичного жанру журналістики – коментар та сучасної комп'ютерної гри.

Загальною метою традиційного журналістського телевізійного коментаря є спрямування уваги аудиторії на оцінку важливих подій. У випадку з LetsPlay використовується один із прийомів наведеного жанру, а саме: інтерпретація явища автором та проведення смислових паралелей, які можуть бути залучені в якості демонстраційних моделей. В LetsPlay це проходить на тлі комп'ютерної гри, що є основою для новітньої жанроформи, а коментар, який активно надається автором, стає могутнім смисловим доповненням ігрових стратегій.

Природа подібних творів базується на новому типі віртуальної аудіовізуальної художності, яка формується автором – ведучим-коментатором. Автор особисто обирає притаманні саме йому засоби художньої виразності: драматургічні, режисерські або операторські. Наприклад, у більшості випадків у Lets Play використовується лише один план, а можливості нелінійного монтажу є лише засобом «перемотати час».

Світове поширення цього відеохостингу наразі змінює межі аудіовізуального твору, як твору, що вже не має національного походження, формуючи його як транснаціональний, крос-культурний твір. Прикладом цього є аналіз українських творів на YouTube, які у більшості наслідують американські зразки. Найпопулярніший український автор на YouTube дитячий розважальний канал Kids Diana Show (за даними YouTube понад 47 мільйонів послідовників станом на лютий 2020 р. [7]). Усі твори автора повністю адаптовані під англomовну аудиторію – мова, музикальне супроводження, написи. Від національного визначення залишається лише вказана країна походження – Україна. Авторка Kids Diana Show копіює ідеї відомих американських дитячих блогерів, завдяки цьому виходить «суміш» з блогів, реклами іграшок та скетч шоу, а саме адаптований дитячий розважальний контент. Візуально-пластична гібридність засобів художньої виразності (і навіть їх певна вторинність) є головною художньою складовою Kids Diana Show. Таким чином, і культурні смисли, які продукуються більшістю українських за походженням YouTube-творів вітчизняних блогерів, є результатом крос-культурного діалогу, наслідками глобалізації віртуальної аудіовізуальної культури в цілому.

Наведені приклади YouTube-творів демонструють поєднання як традиційно телевізійних жанрів (інформаційного, розважального та аналітичного), так і власне інтернет-жанроформ: комп'ютерної гри, тощо. Отже, найбільш сильної трансформації та злиттю піддаються твори, в яких інформаційне наповнення переважає над художнім. Цей феномен досліджувався З. Алфьоровою та А. Алфьоровим [1, 2], вітчизняними дослідниками аудіовізуального мистецтва.

Незважаючи на те, що YouTube є наразі топ-відеохостингом і найбільш впливовим елементом віртуального аудіовізуального простору, поширення портативних девайсів (повноцінних самостійних електронних пристроїв), наприклад смартфонів, зумовлює появу нових відеохостингів. Наразі, найбільш завантажуваним відеохостингом для смартфонів є Instagram.

Instagram – це мобільний відеохостинг, головна мета якого обмін відеороликами та фотографіями. Instagram є гібридом соціальної мережі такою, як Facebook (власний профіль та можливість листування) та відеохостингом (публікація власних творів).

Відмінність Instagram полягає саме у художньо-естетичній природі творів. Instagram-твори у більшості своїй можна розглядати тільки у сумісництві з автором профілю. Найпоширеніші відео це документальна зйомка життєвих подій, що відбуваються з автором.

Подібний твір має власні особливості драматургічної або художньої структури – такі як відсутність або поширеність лінійного монтажу; накладання тексту або графіки; відсутність композиційної побудови або її спрощення; використання семплів (невеликі оцифровані звукові об'єкти) як головного режисерського прийому; поява нового жанру – stories (з англ. історії) та ін.

Тому можна відзначити, що автори ставлять за мету особисте зробити суспільним, а глядачі і послідовники авторів – дізнатися деталі про життя автора, суспільно «привласнити» його та прокоментувати. Художня природа Instagram-творів полягає у гібридизації розважального та інформаційного жанрів телебачення та народження на її основі нової жанроформи.

Головним та найпоширенішим профілем наведеного відеохостингу є сторінка «Instagram». Автори «Instagram» регулярно завантажують кращі твори з усього сайту, і тому важливо проаналізувати їх художню природу. За даними самого Instagram станом на лютий 2020 р. аккаунт має понад 335 мільйонів спостерігачів [5]. Автори профілю беруть за основу розміщення не власних творів, а кращих відеороликів, які пройшли відбір на сайті. Тобто ведуть постійний аналіз медіа середовища, і пропонують глядачам твори, що мають їм сподобатися.

Відео здебільшого відіграє роль засобу поширення свого настрою, або популярної ідеї (чи дії), які наразі існують у суспільстві. На перший план тут виходить спостереження, виявлення його документальної природи. Тому, навіть на одній сторінці, можна побачити твори різної спрямованості: інформаційної, розважальної та навіть освітньої, в яких часто відсутня явне драматургічне структурування, характерне для традиційної художньої форми. Документальна достовірність та «природна» подієвість – основа драматургії Instagram-творів.

Висновок Результати дослідження особливостей новітньої жанроформи на прикладах творів YouTube та Instagram дозволяють визначити відеохостинг як новітню жанроформу, і, одночасно, як платформу розповсюдження аудіовізуальних творів нового морфологічного походження. Трансформація традиційних телевізійних жанрів (інформаційних, аналітичних та розважальних) у новітні інтернет-жанри (наприклад LetsPlay чи Stories) є проявом їх природи, що закладає сучасну морфологічну та формотворчу основу нової, гібридної, морфології: аудіовізуальної та віртуальної одночасно. Відеохостинг, який використовується на смартфоні є проявом об'єднання сучасної технології та нового типу жанроформи, з її гібридною художньо-естетичною природою. Подібні твори створюються не для показу на «широкому екрані», і не мають на меті повторний перегляд. Основою таких відео є максимальне спрощення творення та доступність. Оскільки більшість відеохостингів орієнтується переважно на аудиторію, яка дивиться відео зі смартфона, то подальша поява нових девайсів передбачувано призведе до змін в аудіовізуальній морфології. Наразі існує припущення, що творення сенсорно-нейронних зображень може у майбутньому відбуватись прямо на сітківці ока, а потім передаватись у мережу [10].

Отже, гібридизація відеохостингу відбувається на кількох рівнях: на *морфологічному*, оскільки сам відеохостинг є одночасно і жанроформою і платформою розповсюдження та власне *формотворчому*, оскільки на рівні художньої форми формуються новітні аудіовізуальні твори, твори-гібриди телевізійного і віртуального типу одночасно.

Гібридна художня природа відеохостингу сприяє створенню нових аудіовізуальних морфологічних одиниць (жанроформ) та змінює сприйняття аудіовізуального твору. Новітні аудіовізуальні твори стають інноваційним засобом індивідуальної творчості та формою індивідуально-суспільної комунікації.

Перспективи подальших розвідок полягають у дослідженні проблеми авторства відеохостингів, формування завдяки відеохостингам гібридної форми оповідності аудіовізуального характеру. Вважаємо, що художня природа цієї новітньої жанроформи має бути досліджена і в інших аспектах.

Список використаної літератури

1. **Алфьоров А. М., Алфьорова З. І.** Повернення до нелокальності: про методологічні «зсуви» в культурології і мистецтвознавстві. *Культура України* : зб. наук. пр. Харків. держ. акад. культури. 2016. Вип. 54. С. 398–323.
2. **Алфьорова З. І., Алфьоров А. М.** Жанрові метаморфози в контексті дії принципу нелокальності у практиці та теорії мистецтва (на матеріалі аудіовізуального мистецтва). *Культура України. Сер.: Мистецтвознавство*: зб. наук. пр. 2018. С. 12–15.
3. **Anderson C.** How web video powers global innovation [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.ted.com/talks/chris_anderson_how_web_video_powers_global_innovation?language=ru
4. **CCTP748:** Media Theory and Digital Culture [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://blogs.commons.georgetown.edu/cctp-748-spring-2013/2014/01/04/week-10-mediology-and-instagram/>
5. **Instagram** [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.instagram.com/instagram/>
6. **Karen Fratti,** Has YouTube culture become dangerously toxic? [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://hellogiggles.com/news/has-youtube-culture-become-dangerously-toxic-at-this-point/>
7. **Kids Diana Show** [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.youtube.com/channel/UCk8GzjMOrta8yxDcKfyIJYw>
8. **Orge Castellano,** Instagram: Beware of The Toxic Culture Behind It [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://medium.com/@orge/instagram-beware-of-the-toxic-culture-behind-it-7ecff96108b4>
9. **PewDiePie** [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.youtube.com/user/PewDiePie>
10. **Scott Stump,** Sony applies for patent on contact lens camera that shoots photos in a blink [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.cnn.com/2016/05/03/sony-applies-for-patent-on-contact-lens-camera-that-shoots-photos-in-a-blink.html>

References

1. **Alfiorova Z. I., Alfiorov A. M.** (2016). Povernennya do nelokalnosti: pro metodolohichni «zsuvy» v kulturolohiyi i mystetstvovnavstvi. *Kultura Ukrayiny* : zb. nauk. pr. (Ser. Kulturolohiya), Vyp. 54. S. 398–323.
2. **Alfiorova Z. I., Alfiorov A. M.** (2018). Zhanrovi metamorfozy v konteksti diyi pryntsyphu nelokalnosti u praktytsi ta teorii mystetstva (na materialy audiovizualnoho mystetstva). *Kultura Ukrayiny*. (Ser. mystetstvovnavstvo): zb. nauk. pr. S. 12–15.

3. *Anderson C.*, How web video powers global innovation. Available at: https://www.ted.com/talks/chris_anderson_how_web_video_powers_global_innovation?language=ru
4. *CCTP748: Media Theory and Digital Culture*. Available at: <https://blogs.commonsgorgetown.edu/cctp-748-spring2013/2014/01/04/week-10-mediology-and-instagram/>
5. *Instagram*. Available at: <https://www.instagram.com/instagram/>
6. *Karen Fratti*, Has YouTube culture become dangerously toxic? Available at: <https://hellogiggles.com/news/has-youtube-culture-become-dangerously-toxic-at-this-point/>
7. *Kids Diana Show*. Available at: <https://www.youtube.com/channel/UCk8GzjMOrta8yxDcKfyIJYw>
8. *Orge Castellano, Instagram: Beware of The Toxic Culture Behind It*. Available at: <https://medium.com/@orge/instagram-beware-of-the-toxic-culture-behind-it-7ecff96108b4>
9. *Pew Die Pie*. Available at: <https://www.youtube.com/user/PewDiePie>
10. *Scott Stump*, Sony applies for patent on contact lens camera that shoots photos in a blink. Available at: <https://www.cnn.com/2016/05/03/sony-applies-for-patent-on-contact-lens-camera-that-shoots-photos-in-a-blink.html>

ГИБРИДНОЕ ПРОИСХОЖДЕНИЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ПРИРОДЫ ВИДЕОХОСТИНГА КАК НОВОЙ ЖАНРОФОРМЫ АУДИОВИЗУАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ

Мусиенко Ольга Вячеславовна – аспирантка, факультет культурологии,
Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

Рассмотрена новая жанроформа аудиовизуальной культуры – видеохостинг, которая стала важным толчком к трансформации современной морфологической системы аудиовизуального искусства. Проанализированы особенности гибридного происхождения художественной природы видеохостинга как новой жанроформы аудиовизуальной культуры и художественные особенности YouTube и Instagram произведений. Установлено, что гибридизация видеохостинга как новой жанроформы аудиовизуальной культуры состоялась за счет одновременного сочетания традиционных телевизионных жанров с современными жанрами, которые распространились в интернет пространстве за первую треть XX в. Проведенное исследование указывает на появление новой эстетики, сочетающей черты традиционного произведения аудиовизуального искусства и современной компьютерной технологии.

Ключевые слова: аудиовизуальное искусство, аудиовизуальная культура, жанроформа, видеохостинг, Интернет, YouTube, Instagram, гибридное происхождение

THE HYBRID ORIGIN OF THE ARTISTIC NATURE VIDEO HOSTING'S AS A NEW GENRE FORM OF AUDIOVISUAL CULTURE

Musiienko Olga – PhD student, Faculty of Cultural Studies,
Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

The article considers a new genre form of audiovisual culture – video hosting, which has become an important impetus for the transformation of the modern morphological system of audiovisual art. The author analyzed the features of the hybrid origin of the artistic nature of video hosting as a new genre form of audiovisual culture and artistic features in YouTube and Instagram works. The author found that the hybridization of video hosting as a new genre form of audiovisual culture occurred due to the simultaneous combination of traditional television genres with modern genres, which spread on the Internet in the first third of the XXI century. The author conducted a study, the results of which indicate the emergence of the latest aesthetics, which combines the features of a traditional work of audiovisual art and modern computer technology.

Key words: audiovisual art, audiovisual culture, genre form, video hosting, Internet, YouTube, Instagram, hybrid origin.

UDC 077:008-028.26] (045)

THE HYBRID ORIGIN OF THE ARTISTIC NATURE VIDEO HOSTING'S AS A NEW GENRE FORM OF AUDIOVISUAL CULTURE

Musiienko Olga – PhD student, Faculty of Cultural Studies,
Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

Relevance of research topic. Modern changes in audiovisual culture are reflected in each of its components, taking into account the morphology. Species, genre and formative new formations that exist in both audiovisual and virtual environments are elements of the construction of the latest morphological links of audiovisual art. Among these new formations, video hosting is becoming more common today. The study of its genesis and morphology is an urgent art criticism problem in the domestic scientific discourse. Thus, the subject of the article is the hybrid nature of video hosting as a new genre form of audiovisual culture.

The aim is to identify the hybrid nature of video hosting as the latest genre form of modern audiovisual culture.

Research methodology. The methods of art analysis are used, namely the method of morphological analysis and the method of analysis of art form, which studies the process of morphological hybridization, both at the level of genre and formation, and at the level of artistic expression of the latest genre form – video hosting. The research is based on

the analysis of YouTube and Instagram video hosting works. It should be noted that despite the growing popularity of video hosting, there is no reflection on this genre form in the scientific literature.

The results of the study of the latest genre forms on the examples of YouTube and Instagram allow us to define video hosting as the latest genre form, and, at the same time, as a platform for the distribution of audiovisual works of new morphological origin. The transformation of traditional television genres (informational, analytical and entertainment) into the latest Internet genres (such as Lets Play or Stories) is a manifestation of their nature, which lays the modern morphological and formative basis of new, hybrid, morphology: audiovisual and virtual at the same time.

Novelty. The hybrid artistic nature of video hosting promotes the creation of new audiovisual morphological units (genre forms) and changes the perception of audiovisual work. The latest audiovisual works are becoming an innovative means of individual creativity and a form of individual social communication.

Key words: audiovisual art, audiovisual culture, genre, video hosting, Internet, YouTube, Instagram.

Надійшла до редакції 6.06.2020 р.

УДК 130.2:65

ПРОБЛЕМА СТИЛЬОВОЇ ФОРТЕПІАННОЇ ПАРАДИГМАТИКИ В МИСТЕЦТВОЗНАВЧІЙ І КУЛЬТУРОЗНАВЧІЙ СФЕРАХ СУЧАСНОСТІ

Шевченко Лілія Михайлівна – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри спеціального фортепіано, Одеська національна
музична академія ім. А. В. Нежданової, м. Одеса
<http://orcid.org/0000-0001-8602-9573>
[DOI.org/10.35619/ucpmk.v34i34.327](https://doi.org/10.35619/ucpmk.v34i34.327)
Lilia.my.forte@gmail.com

Узагальнено найбільш показові ознаки стильового виявлення культурного світу фортеп'яної гри, серед яких бетховеніанство – моцартіанство, що від часів романтизму споріднилися з лістіанством – шопенізмом, але набули у XX ст. сенсу, протилежного тому, що означали вони у XIX ст. В останньому бетховеніанство-лістіанство було гаслом прогресу у виконавських надбаннях, тоді як моцартіанство й шопенізм являли академічні чи про-академічні засади мислення. Однак у минулому віці саме моцартіанство живить фортеп'яний модерн, тоді як бетховеніанство – лістіанство сприймаються як базис академічної фортеп'яної позиції. При цьому вказані лінії фортеп'яної виразності співіснують в автономно представлених вимірах традиціоналізму й модерну-авангарду, складаючи «співіснування» стильових якостей, які чітко розрізняються за поширенням в академічних колах фортеп'яної творчості чи у сфері модерно-авангардних надбань. Такий стильовий розклад зазначається через лінгвістичний термін «диз'юнкції», вказуючи на стильові альтернативи, але не торкаючись принципу їх контакту, взаємодії або відсутності останньої. Даний підхід зумовлений культурним розкладом мистецьких надбань, з яких саме модерністичне моцартіанство фортеп'яної гри єднається з «третім рядом» джазової стилістики, більше того, з таперством і музикою дансінгу поза художнього значення. В Україні отримує особливі акцентуації моцартіанство О. Скрибіна, послідовники якого представлені лише в Україні й Франції, у грі Е. Гілельса і Г. Нейгауза. А лінії Бетховена-Ліста відверто корегувалися впливом моцартіанського модерну – такою є творчість В. Горовиця, С. Ріхтера та ін.

Ключові слова: моцартіанство, бетховеніанство, модерн-авангард, традиціоналізм, диз'юнкція.

Постановка проблеми. Проблема розрізнення стильово-парадигматичних показників у творчості стала надбанням мистецтвознавства XX ст., тоді як у XIX ст. ствердився прогресистський стереотип шанування виключно індивідуального стильового внеску. І лише на початку XX ст., за словами Г. Адлера, внесена корекція принципово нового порядку: «Стилі роблять не генії, а музиканти «середньої руки...» [11; 2]. За наведеним висловом стоїть уявлення про парадигму, як основу стильової якості вираження, зважаючи на прийняте філософсько-соціологічне уявлення про «...вихідну концептуальну схему, модель постановки проблем та їх вирішення, методів дослідження, що головують упродовж певного історичного періоду у науковій спільноті» [7; 963].

Метою даного дослідження є виявлення парадигми фортеп'яної гри в мистецькій сфері. Методологічне тло дослідження – культурологічний зріз мистецтвознавства за працями Б. Асаф'єва [2] і О. Маркової [5].

Останнє, будучи пролонговане в художню сферу, виводить на стильово-спільне, притаманне митцям різного рівня обдарованості, але зв'язаних «духом часу» [3]. А за логікою, відміченою Г. Адлером, «середні» митці більш чутливі до даної спільності, але вказана риса має місце і у генія, який «тільки» (за Адлером) «доводить до досконалості» парадигмальні ознаки, відібрані «середньої руки музикантами» [11; 2].

Довір'я до індивідуалізованого статусу митця висували романтики – і таким є ставлення до постаті Й. С. Баха у добу романтизму, що змінилося у XX ст. шануванням парадигматично виражених складових